

(1) Dr. Pravinchandra R. Master - Shiksharth(IITE)-Concept of Self and Self Identity

શિક્ષાર્થ 'સ્વ', 'સ્વ' ઓળખની સમજ

'સ્વ' ભારતીય દ્રષ્ટિકોણ

- સ્વ એ વ્યક્તિનું કેન્દ્ર છે જેની આસપાસ વ્યક્તિત્વ વિકસે છે, કુલેફાળે છે. સ્વ અદ્વિતીય છે, અનન્ય છે.
- તેની રચના વ્યક્તિત્વના વિવિધ પાસાંઓના સુગ્રથનમાંથી થાય છે
- 'સ્વ' ને વ્યક્તિત્વનું કોષકેન્દ્ર ગણી શકાય

Indian Institute of Teacher Education

Youtube Channel of Shiksharth: https://www.youtube.com/watch?v=YUJhl_YU7Uo&t=240s

(2) Dr. Pravinchandra R. Master -Shiksharth(IITE)-Indian Concept of Self Satva, Rajas, Tamas

શિક્ષાર્થ 'સ્વ' વિશેનો ભારતીય ખ્યાલ:
સત્વ, રજસ, તમસ

પ્રતીકો અને અર્થ

નૃત્ય-ઉર્જા, સર્જન, ક્રિયા, ગતિ, ધ્વનિ,
સૌંદર્ય, સૂર, લય, તાલ,
શિવજીની જટા-ગંગા નદીનું સ્વર્ગમાંથી નીચે
ઉતરવું
ડમરું-સર્જનનો નાદ
કમળનું ફૂલ-ભક્તોનું હૃદય

Indian Institute of Teacher Education

Youtube Channel of Shiksharth: <https://www.youtube.com/watch?v=ZK4x0Zm0n8o&t=166s>

(3) Dr. Intekhabalam K. Ansari - Shiksharth(IITE)-Constitute of Panchkosh

શિક્ષાર્થ પંચકોષનું બંધારણ

પંચકોષો

૧. અજ્ઞમય કોષ
૨. પ્રાણમય કોષ
૩. મનોમય કોષ
૪. વિજ્ઞાનમય કોષ
૫. આનંદમય કોષ

IITE Indian Institute of Teacher Education

Youtube Channel of Shiksharth: <https://www.youtube.com/watch?v=60cXfM3dyv4&t=423s>

(4) Dr. Intekhabalam K. Ansari - Shiksharth(IITE)-Components of Self Attitude, Beliefs and Values

શિક્ષાર્થ સ્વના ઘટકો: વલણો, માન્યતાઓ અને મૂલ્યો

૧. વલણો

- વ્યક્તિની કોઈપણ વ્યક્તિ, વસ્તુ કે ઘટના પ્રત્યેની લાગણી
- પર્યાવરણનાં ઘટકો સાથેના અનુભવોના આધારે અનુભવાતી મૂલ્યાંકનાત્મક લાગણી
- વલણવસ્તુનું સ્વરૂપ
- મૂલ્યાંકનાત્મક લાગણીનું સ્વરૂપ
- વલણ એ વિશ્વના કેટલાંક પાસાંઓ - વ્યક્તિ, ઘટનાઓ કે પદાર્થો વિશેનું સમગ્રપણે મૂલ્યાંકન છે...
- આ મૂલ્યાંકનના ત્રણ પાસાં છે... ૧. ભાવાત્મક... ૨. વાર્તાત્મક... ૩. જ્ઞાનાત્મક...

IITE Indian Institute of Teacher Education

Youtube Channel of Shiksharth: <https://www.youtube.com/watch?v=QpPpstDvvt&t=1099s>

DR. INTKHALAM K. ANSARI
PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
KHAROD, TA. ANKISHWAR

(5) Dr. Parulben Tandel

B.Ed. Sem-1 Psychology of Learner : Defence Mechanism (Self Learning Material)

1:12 0.86 KB/S 4G 82%

બચાવ પ્રયુક્તિઓ

- વ્યક્તિ પોતાના જીવનમાં અમુક લક્ષ્યાંકો નક્કી કરે છે. વ્યક્તિને જ્યારે લક્ષ્ય પ્રાપ્તિ નથી થતી, પરિણામે તેનામાં હતાશા કે વૈકલ્પિક પેદા થાય છે. વ્યક્તિ આ પરિસ્થિતિમાં પોતાની નિષ્ફળતાને ઢાંકવા આડકતરા માર્ગોનો સહારો લે છે. આનાથી તેની માનસિક તંગદિલી હળવી થાય છે. અને માનસિક સંતુલન ખોરવાઈ છે. બચાવ પ્રયુક્તિનો અર્થ વ્યક્તિને જ્યારે લક્ષ્ય પ્રાપ્તિ નથી થતી ત્યારે તે તંગદિલીનો અનુભવ કરે છે. પરિણામે તેનામાં હતાશા કે નિષ્ફળતા પેદા થાય છે. આ પ્રકારની માનસિક તંગદિલી હળવી કરવા માટે વ્યક્તિ કેટલાક ઉપાયોનો આધાર લે છે. જેને બચાવ પ્રયુક્તિ કહેવામાં આવે છે.

બચાવ પ્રયુક્તિ દ્વારા લોકો તેમના હેતુ સિદ્ધ કરે, તંગદિલી હળવી કરે અને સંઘર્ષ દૂર કરે તેને અનુકૂળ પ્રયુક્તિઓ કહેવાય છે. બચાવ પ્રયુક્તિનો અર્થ બે રીતે આપી શકાય.

(૧) હતાશા કે નિષ્ફળતામાંથી મુક્ત થવાનો પ્રયાસ

(૨) આવી બચાવ પ્રયુક્તિનો અતિરેક થાય તો તે વ્યક્તિમાં વિકૃતિ ઉત્પન્ન થાય છે. જે વ્યક્તિ અને સમાજ માટે નુકસાનકારક છે.

આ પ્રયુક્તિનો વારંવાર ઉપયોગ કરવાથી વ્યક્તિઓ લઘુતાગ્રંથિ અનુભવે છે, અસલામતીનો ભોગ બને છે. તેમનામાં આત્મવિશ્વાસનો અભાવ જોવા મળે છે.

બચાવ પ્રયુક્તિના પ્રકારો:-

(૧) દિવાસ્વપ્ન (૨) ચૌકતિકરણ (૩) તાદાત્મ્ય (૪) ક્ષતિપૂર્તિ (૫) ઊર્ધ્વીકરણ (૬) પ્રક્ષેપણ (૭) પ્રતિક્રિયા (૮) દમન (૯) સ્થગિતતા (૧૦) કુત્રિમ પ્રાયશ્ચિત (૧૧) આત્મઘાત (૧૨) આત્મવિશ્વાસનો અભાવ (૧૩) અસલામતીનો ભોગ બનવાની

(6) Dr. Parulben Tandel

B.Ed. Sem- 1 EPC Art in Education: Art, Types of Art, Poster, Comedy Drama (Self Learning Material)

1:12 7.88 KB/S 4G+ 82%

કલા

કલા માનવ સંસ્કૃતિનું આવશ્યક અંગ છે. સમગ્ર વિશ્વના પ્રત્યેક સમાજમાં કોઈકને કોઈ સ્વરૂપે કલા જોવા મળે છે. આદિકાળથી માનવ પોતાની કલ્પનાને વિવિધ રીતે અભિવ્યક્ત કરતો આવ્યો છે. અભિવ્યક્તિની સાથે સાથે સૌંદર્ય નો ખ્યાલ જેમ જેમ વધતો ગયો તેમ તેમ કલાનો ખ્યાલ વિકસતો ગયો એવું માનવામાં આવે છે. સમયની સાથે માનવ પોતાના હૃદયની ઉર્મીઓને, ભાવોને વિવિધ રેખાઓ, રંગો, શબ્દો, ધ્વનિઓ વડે રજૂ કરતાં શીખ્યો છે.

એવું કહી શકાય કે, માનવ સૌંદર્યને મૂર્ત સ્વરૂપ આપવાનું પસંદ કરતો આવ્યો છે. કલા શબ્દ સંસ્કૃત ધાતુ ' કલ' પરથી બન્યો છે. જેનો અર્થ કળવું, પામવું અથવા તો જાળવવું એવો થાય છે. કલાનો એક અર્થ "પૂર્ણ અભિવ્યક્તિ કરવી" એવો પણ થાય છે. સમાજ તથા સંસ્કૃતિના પ્રત્યેક સ્તરે કલાનો સંબંધ હૃદય અને પ્રકૃતિ બંને સાથે રહ્યો છે. એવું માનવામાં આવે છે કે ઇ.સ. ૨૦,૦૦૦ થી ૧૦,૦૦૦ વર્ષ પૂર્વે પાષણ યુગનો માનવી કલા સાથે પોતાનો સંબંધ બાંધતો આવ્યો છે. મનુષ્ય સૌંદર્ય રચના અને સૌંદર્ય વૃદ્ધિની સંભવિત પ્રવૃત્તિઓ કરતો આવ્યો છે. અને આવી પ્રવૃત્તિઓમાં એ પોતાના ભાવને કલાત્મક રૂપે વ્યક્ત કરવાનું શીખ્યો છે. કલાની મદદથી માનવી મૃત્યુમાંથી અમૃત તરફ અને ઘોર અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ જઈ શકે છે.

"Art enables us find ourselves and love ourselves at the same time."

--Thomas Merton

ઉપરોક્ત વાક્યના આધારે આપણે કહી શકીએ કે જીવન અને કલાનો સંબંધ સમજી શકાય એવો છે. માત્ર શ્વાસ

PRINCIPAL
College of Education
Kharod, Ta. Ankhlesthor

કલાના પ્રકારો

કલાના મુખ્ય બે પ્રકારો છે. (એક) લલિત કલા (બે) લલિતેતર કલા

-- કોઈ પણ કલા તેની સાધનસામગ્રી અને પ્રભાવના ભેદના લીધે પ્રકાર પડે છે.

લલિત કલા:-

લલિત કલાને અંગ્રેજીમાં ફાઇન આર્ટ Fine art અથવા Pure Art કહેવામાં આવે છે. સ્થાપત્ય, શિલ્પ, ચિત્ર, નૃત્ય, સંગીત અને સાહિત્ય જેવી કલાઓ લલિત કલામાં સમાવેશ પામે છે. લલિત કલા રજૂ કરનાર કલાકાર કહેવાય છે. કોઈ પણ કલા કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિથી પ્રયોજાય છે. લલિત કલાનો ઉદ્દેશ "માનવ હૃદયને સ્પર્શવાનો અને આનંદ આપવાનો છે, સૌંદર્યની અનુભૂતિ કરાવવાનો છે."

કલા સર્જકની આવડતની પ્રતીતિ કરાવે છે. લલિત કલાનો હેતુ માનવ જીવનની ભૌતિક જરૂરિયાતો સંતોષવાનો છે. કલા સર્જકની આવડતની પ્રતીતિ કરાવે છે. માનવ હૃદયની ચેતના શક્તિનું પ્રગટીકરણ કરવું તે લલિત કલાનું લક્ષ્ય છે. તે જીવનમાં વધુમાં વધુ ભૌતિક જરૂરિયાતો સંતોષવામાં માને છે. લલિત કલા માનવીની ભૌતિક આવડતની પ્રતીતિ કરાવે છે. આ ઉપરાંત માનવ હૃદયની ચેતના શક્તિનું પ્રગટીકરણ કરવું તે લલિત કલાનું લક્ષ્ય ગણાય છે.

લલિતેતર કલા:-

લલિતેતર કલા ને Lesser Art કહે છે. લલિતેતર કલામાં સુથારીકામ, લુહારી કામ, કુંભારી કામ, કડીયાકામ.... વગેરે કલાઓનો સમાવેશ થાય છે. લલિતેતર કલાને યાંત્રિક કલાના નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે. લલિતેતર કલા રજૂ કરનારને કાર્યકર કહેવાય છે કારણ કે કલાના સર્જનમાં

✕ પ્રહસન પ્રહસન... Not saved yet

પ્રહસન

પ્રહસનનો અર્થ થાય છે હાસ્યપ્રધાન નાટક.

પ્રહસન એ પાશ્ચાત્ય હાસ્ય નાટકનો પ્રકાર છે.

પ્રહસનનો પ્રારંભ middle age થી થયેલ હોવાનું માનવામાં આવે છે. ગુજરાતી પ્રાચીન ગ્રીસના મૂળ પ્રાચીન ગીતો ગાવામાં કલાકારો હાસ્ય ફેલાવતા હતા. તેમાંથી પ્રહસનનો જન્મ થયો એવું માનવામાં આવે છે. Latin પરિભાષામાં મૂળ ફ્રેંચ શબ્દ farce શબ્દ પરથી પ્રહસન શબ્દ ઊતરી આવ્યો છે. જેનો અર્થ થાય છે 'ઠાંસીને ભરવું'. પ્રહસનનો મૂળ ઉદ્દેશ્ય 'તદ્દન હળવા પ્રકારનું અને સૌથી પ્રાકૃતિક રીતનું હાસ્ય' એટલે કે હાસ્ય નિપજાવવાનો છે, અટ્ટહાસ્ય નિપજાવવાનો છે. જેમાં કોઈ એવું વિષયવસ્તુ સમાયેલુ હોય જેનાથી સરળતાથી હસ્ય મળી રહે. અને કોઈ પણ ગહન વિચાર કે બોધ જોનારાને પ્રાપ્ત થાય. પ્રહસન એટલે એવું નાટક કે જે પ્રેક્ષકોને હસતા અને હસાવતા કરી દે.

પ્રહસન માટે ઉપયોગમાં લેવાતી વિષયવસ્તુ વ્યવહાર જગતમાંથી પ્રેરણા લઈને રચવામાં આવેલી હોય છે. પ્રહસનમા દ્વારા વર્તમાન સમયની સામાજિક અને રાજકીય સમસ્યાઓ, રાજકીય કટાક્ષ સમસ્યાઓ પર કટાક્ષ કરવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત સામાજિક સમસ્યાઓ અને તેમાં પણ ખાસ કરીને અંધશ્રદ્ધા, વહેમો, કુરિવાજો ઉપર કટાક્ષ કરવામાં આવે છે.

પ્રહસન એક અંકમાં અથવા તો દ્વિઅંકમાં કરવામાં આવે છે. પ્રાચીન સમયમાં પ્રહસન એક અંકમાં ભજવાતું હતું. આધુનિક સમયમાં પ્રહસન દ્વિઅંકીમાં ભજવાય છે. પ્રહસનમાં બધા જ પ્રસંગોમાં એક સરખી સુરુચિ જળવાતી નથી. ક્યારેક તો ભજવનાર દ્વારા અથવા તો સંવાદ લખનાર દ્વારા અર્પલીલ

પોસ્ટર

પોસ્ટરમાં કોઈ એક જ વિષય ઉપર, એક જ ઘટનાને ધ્યાનમાં લઈને વિચારો રજૂ કરવામાં આવે છે.

એક જ પ્રસંગ નું વર્ણન કરવામાં આવે છે.

ચિત્રો દોરતી વખતે જે રંગો કે સાધનોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તે જ રંગો કે સાધનોનો ઉપયોગ પોસ્ટર તૈયાર કરવા માટે કરવામાં આવે છે.

પોસ્ટર બનાવતી વખતે ચિત્રો દ્વારા કયો ખ્યાલ કે વિચારને સ્પષ્ટ કરવાનો છે તે અંગે વિચાર કરવામાં આવે છે. દા. ત. ચિત્રો દ્વારા કોઈ સામાજિક સમસ્યાઓ, પ્રશ્નો, રાજકીય કે આર્થિક સમસ્યાઓ, શૈક્ષણિક વિચારો, લાગણીઓ..... વગેરેને સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે.

પોસ્ટર માટે ચાર્ટ પેપર કે કપડાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

ઓઈલ કલર, વોટર કલર, ફેબ્રિક કલરનો ઉપયોગ થાય છે.

અગાઉ જણાવ્યા મુજબ પોસ્ટર કોઈ વિચાર એટલે કે થીમને ધ્યાનમાં રાખીને તૈયાર કરવામાં આવે છે. જેમકે 'ઓલ ધ બેસ્ટ', 'બેટી બચાવો, બેટી પઢાઓ', 'વૃક્ષ બચાવો, વરસાદ લાવો', 'વીજળી બચાવો', 'સ્વચ્છતા અભિયાન', 'સ્વચ્છતા ત્યાં પ્રભુતા'.....

વિવિધ ક્ષેત્રોમાં જોવા મળતી સમસ્યાઓને ધ્યાનમાં રાખીને સ્લોગન બનાવવામાં આવે છે. અને તેના આધારે ચિત્ર તૈયાર કરી પોસ્ટર તૈયાર કરવામાં આવે છે.

પોસ્ટર દ્વારા બાળકોમાં રહેલી સર્જનાત્મકતાને બહાર લાવી શકાય છે. આ ઉપરાંત બાળકો ચિત્રકલામાં નિપુણ બને છે.

તેમની કલા દષ્ટિ ખીલે છે.

રંગોળી

રંગોળી ભારતીય કલા છે. રંગોળી ભારતીય સંસ્કૃતિનું અભિન્ન અંગ છે. હજારો વર્ષોથી ભારતમાં રંગોળી પુરાતી આવે છે. ભારતીય તહેવારો જેવા કે દિવાળી, પોંગલ, સંક્રાંતિ, હોળી અને ધુળેટી, ગુડી પડવો જેવા તહેવારોમાં રંગોળી પુરવામાં આવે છે. હવે તો જુદા જુદા તહેવારો નિમિત્તે અને ખાસ કરીને લગ્ન જેવા સમારંભોમાં પણ રંગોળી પુરવામાં આવે છે. પવિત્રતા, આનંદ, ઉલ્લાસ, શ્રદ્ધા, સૌભાગ્ય તથા ભક્તિભાવનું તે પ્રતિક છે. ભિન્ન-ભિન્ન પ્રસંગોએ જુદી-જુદી વસ્તુઓના ઉપયોગ દ્વારા રંગોળી રચવાનું ચલણ હવે વધી ગયું છે. ખાસ કરીને ફૂલો, ચિરોટી, રંગબેરંગી કાચ, પાંદડા, રંગબેરંગી પથ્થરો, આભલાં, રેતી, લાકડાનો વ્હેર તથા આધુનિક સમયમાં વિવિધ પ્રકારની ચોકલેટ દ્વારા પણ રંગોળી તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત વિવિધ અનાજ, કઠોળ, દળેલું કે આખું મીઠું..... જેવી વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરીને રંગોળી પુરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત બતાવેલી વસ્તુઓમાં વિવિધ રંગોનું મિશ્રણ કરવામાં આવી રંગોળીને આકર્ષક બનાવવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. તેની અંદર પગલાં સ્વસ્તિક કેરી, વર્તુળ, ફુલ, વેલ -બુટ્ટા, મોર, હાથી, હરણ, તુલસીક્યારો, દિવો કમળ, મયુર પંખ ગુલાબ, સૂર્યોદય, નદી પહાડ, વૃક્ષો..... જેવા અસંખ્ય આકારો ઉપસાવવામાં આવે છે. એની સાથે-સાથે જે પ્રસંગ માટે દોરવામાં આવી હોય તે પ્રસંગનો અછડતો ઉલ્લેખ/ચિતાર આપતા વાક્યો સુવિચારો કે પછી વૈદિક મંત્રો લખવામાં આવે છે. રંગોળી માનવજગતમાં એક અજબ ઉત્સાહ પ્રેરે છે. રંગોળી ચિત્તાકર્ષક હોવાના કારણે જોનારના મનમાં એક વિશેષ સૌંદર્ય, વિશેષ ભાવ ઉત્પન્ન કરે છે. તથા વિશેષ અનુભૂતિ, શાંતિ અને સર્જનાત્મકતાનો આનંદ પણ આપે છે. ભારતમાં જુદા જુદા સ્થળોએ રંગોળી પુરવામાં આવે છે, તો તેની સાથે- સાથે તેના વિવિધ નામો પણ મશહૂર

(7) Dr. Parulben Tandel

B.Ed. Sem-3 Language Across Curriculum: Discriptive Writing, Reflective Writing, Things to keep in mind while composing Children Literature

1:13 0.50 KB/S 4G% 82%

વર્ણનાત્મક લખાણ:

- એવું લખાણ કે જેમાં હકીકત, સ્થળ કે પરિસ્થિતિ અંગેના આપણાં અનુભવો અને દ્રષ્ટાંતો વર્ણવવામાં આવેલા હોય ત્યારે તેને વર્ણનાત્મક લખાણ કહે છે.

- સામાન્ય રીતે વર્ણનાત્મક લખાણનો વિષય' પ્રકૃતિ 'હોય છે.

ઉદા. પ્રાકૃતિક સ્થળની મુલાકાતનું વર્ણન કરો., કુદરતી આપત્તિ વખતે ગામની પરિસ્થિતિનો ચિતાર રજૂ કરો.

- વર્ણનાત્મક નિબંધ ચોક્કસ પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને લખવામાં આવે છે. જેમાં પરિસ્થિતિ વખતે મેળવેલ અનુભવ વગેરે બાબતો અગત્યની બની જાય છે. ઉદા. તરીકે મેં જોયેલું પ્રાકૃતિક દ્રશ્ય.

વર્ણનાત્મક લખાણની શરૂઆત કરતી વખતે નીચેના મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ.

1, આપણને થયેલા ઘણા અનુભવ માંથી યાદગાર અનુભવનું વર્ણન કરવું.

2, કોઈ બનાવ કે દૃશ્યનું વર્ણન લખતી વખતે આપણી નજર સમક્ષ એ બનાવ કે દ્રશ્ય આપણે જોતા હોઈએ તે રીતે લખાણ લખવું.

3, વિષયને અનુરૂપ કાવ્ય પંક્તિઓ મૂકી લખાણ વધુ રસપ્રદ રીતે વર્ણવી શકાય.

4, કહેવત, સદવિચાર વગેરે ટાંકીને અવતરણ મૂકી શકાય.

વર્ણનાત્મક લખાણનો અંત લખતી વખતે નીચેના મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.

1, સ્થળ કે પરિસ્થિતિને છેલ્લી નજરે જ્યારે આપણે જોયેલું

વિવરણાત્મક/ ચિંતનાત્મક/ વિવેચનાત્મક લખાણ:

- એવું લખાણ કે જેમાં વિવેકબુદ્ધિની સ્પષ્ટ વિચારણા કરીને વિષયના વિવિધ પાસાંઓની ચર્ચા કરવામાં આવી હોય તેને વિવરણાત્મક/ ચિંતનાત્મક કે વિવેચનાત્મક લખાણ કહે છે.

- આવા લખાણનો વિષય મોટાભાગે ભાવવાચક કે સમસ્યા રૂપ હોય છે.

- આવા લખાણમાં વિચારપૂર્વક બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરીને માહિતી લખવાની હોય છે. જેમાં ચિંતન રહેલું હોય છે. અને વિગતવાર ચર્ચા કરવાની હોય છે.

- આવા લખાણની શરૂઆતમાં નીચેના મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે.

1, વિષય ચર્ચાને અનુમોદન આપતી કે વિરોધ કરતી સામાજિક, ધાર્મિક માન્યતા રજૂ કરવી.

2, વિષયને અનુરૂપ મહાપુરુષના અવતરણથી કે અન્ય ભાષાના અવતરણથી શરૂઆત કરવી.

તથા આવા લખાણનો અંત લાવતી વખતે એટલે જે લખતી વખતે નીચેના મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે.

1, વિષય અંગે સ્વતંત્ર અને સ્પષ્ટ વિચારોની રજૂઆત કરીને.

2, વિષય અંગે ના કર્તા કોણ છે તે વિચારીને.

આ ઉપરાંત, નીચેના જેવા કેટલાક મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં રાખીને કરાતું લખાણ વિવેચનાત્મક / ચિંતનાત્મક / વિવરણાત્મક બને છે.

* વિષયની સામાજિક, રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક દૃષ્ટિએ ચર્ચા કરવી.

બાળસાહિત્ય રચતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો

* બાળ સાહિત્યમાં વાચક વર્ગ બાળકો હોવાથી કેટલીક બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરી થઈ પડે છે. જેમકે, બાળસાહિત્યમાં બાળગીતો, બાળવાર્તા કે બાળનાટકો જ્યારે આપણે રચીએ ત્યારે બાળકોની ઉંમર પ્રમાણે શબ્દોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. દા. ત. 'ઝાડ માથે ઝુમખડું' સંપાદન પુસ્તિકા છે. આ પુસ્તકમાં એક બાળગીત આપેલું છે, જેના શબ્દો છે "વાવડીના પાણી ભરવા ગ્યા'તા, કેર કાંટો વાગ્યો " અહીં 'કેર કાંટો વાગ્યો' નો અર્થ સમજવા બાળકે જુવાન થવું પડે. અર્થાત, આવા શબ્દો બાળકોને જલ્દી સમજાતા નથી.

તેવી જ રીતે 'સગપણ ના સો' ઉખાણા પુસ્તકમાં 'મારી સાસુની સાસુના સસરાનો જમાઈ મારા કોણ થાય?' એવા સગપણો બાળકોને યાદ રહેતા નથી. અને સમજાતા પણ હોતા નથી.

* બાળ સાહિત્યના લખાણમાં જોડણી શુદ્ધિ હોવી જરૂરી છે.

* બાળકોને મનોરંજનની સાથે સાથે ભાષાજ્ઞાન મળવું જરૂરી છે. જો આવું થશે તો બાળકોને વાર્તાઓ, ગીતો, લેખો વગેરેમાંથી આત્મશુદ્ધિ, આચાર શુદ્ધિ અને જીવન શુદ્ધિ કેળવી શકીએ.

* બાળસાહિત્યમાં એવું હોવું જોઈએ કે જેનાથી બાળકોની કલ્પનાશક્તિનો વિકાસ થાય.

* બાળકાવ્ય લાઘવ સ્વરૂપના હોવા જોઈએ. જે બાળકના જેવા ટચૂકડા અને બાળકોના જેવા નાના નાના હોય. બાળકોને તે વધારે પસંદ પડે છે.

* બાળકાવ્યોમાં સમાવિષ્ટ પંક્તિઓમાં પ્રાસ બેસાડેલા હોવા જરૂરી છે. પરંતુ આ પ્રાસ જબરજસ્તીથી બેસાડેલા ન હોવા જોઈએ

(8) Dr. Parulben Tandel

B.Ed. Sem-1 EPC-Reflective Teaching: Reflective Reading (Self Learning Material)

1:13 0.36 KB/S 4G+ 82%

ચિંતનાત્મક શિક્ષણની સંકલ્પના :

સ્કોનડોનાલ્ડ-- શિક્ષણ ચિંતનાત્મક શિક્ષણ અનુભવમાંથી શીખવાની પ્રક્રિયા છે. સફળતા કે નિષ્ફળતાના લેબલ પૂર્વેનું પ્રથમ ચરણ ચિંતનાત્મક વિચારો.

ભોગાયતા --અધ્યાપન અંગેની માન્યતાઓ, પૂર્વધારણાઓ, હેતુઓ, વિષય ,પદ્ધતિ ,પરિણામ અને સંદર્ભ વગેરેના ઔચિત્ય અંગે અધ્યયન પહેલા ,દરમિયાન અને પછી ચિંતનના તાંત્રિક સ્તરથી માંડીને નૈતિક કે તાર્કિક સ્થળ સુધીની ચિંતન યાત્રા એ ચિંતનાત્મક અધ્યાપન .

રોજનીશી નો અર્થ:

વ્યક્તિના દૈનિક જીવનમાં બનતી ઘટનાઓ ,નિરીક્ષણો વગેરે અંગેનું અનુભવ જન્ય ચિંતનાત્મક વર્ણન અને તેને પરિણામે તેને પ્રભાવિત થતી માન્યતાઓ પ્રતિબદ્ધતા ઓ નું આલેખન.

ટૂંકમાં, જીવન વ્યવહારોને પ્રભાવિત કરનારા અનુભવો અને તેમનાથી પ્રભાવિત થતું તેનું જીવન દર્શન. આ બંનેનું આલેખન એટલે રોજનીશી . બેલેન્ટાઇન અને પેકર દ્વારા રોજનીશીનો કરવામાં આવેલો અર્થ એ સૂચવે છે કે રોજનીશી ના આલેખનનો પાયાનો ઘટક અનુભવ ,ઘટના ,તત્વ સંકલ્પના છે. એ જ દર્શાવે છે કે ચિંતન માટેનું અને ચિંતનને સમૃદ્ધ કરનારું સાર્થક માધ્યમ છે. તેના વડે સિદ્ધાંત અને વ્યવહાર નો સમાવાય સાધી શકાય છે. વ્યવહાર અંગેની પોતાની આગવી થીયરી વિકસાવી શકાય છે. પોતાની માન્યતાઓ અને સંકલ્પનાઓ મૂલવી શકાય છે.

પ્રસ્તાવના :

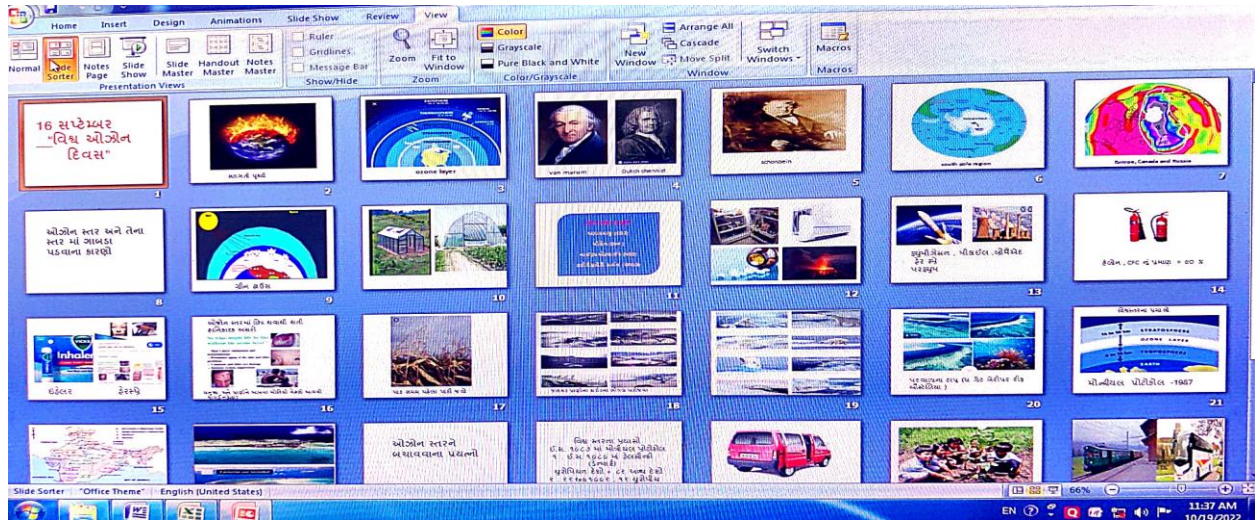
દરેક માનવી પ્રજાવાન અને વિચારશીલ પ્રાણી છે .વિચારને સર્વ કાર્ય નો રાજા માનવામાં આવે છે. માણસની ચિંતન પ્રક્રિયા બે પક્ષોની ડોચ છે .હકારાત્મક વલણ યસ્ત અને

DR. PARULBEN TANDAL
College of Education
Kharod, Ta. Ankhlesthor

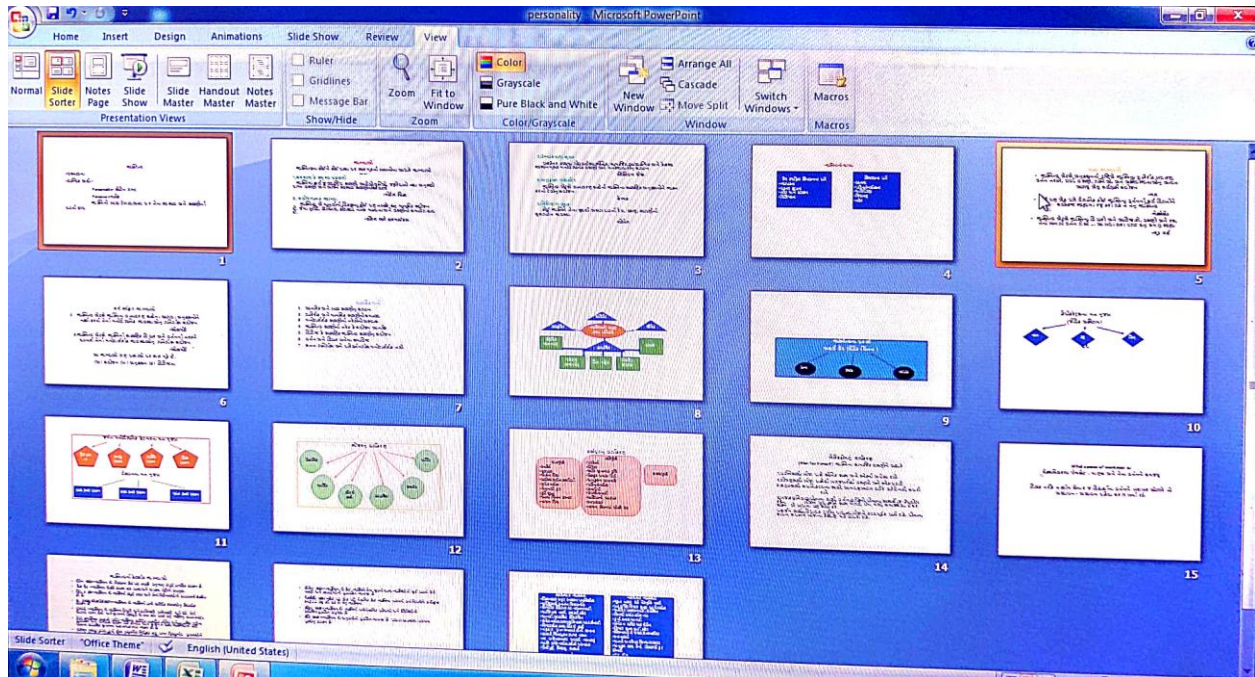
(9) Dr. Parulben Tandel

B.Ed. Sem-4 Environment Education : PPT on World Ozon Day

(10) Dr. Parulben Tandel

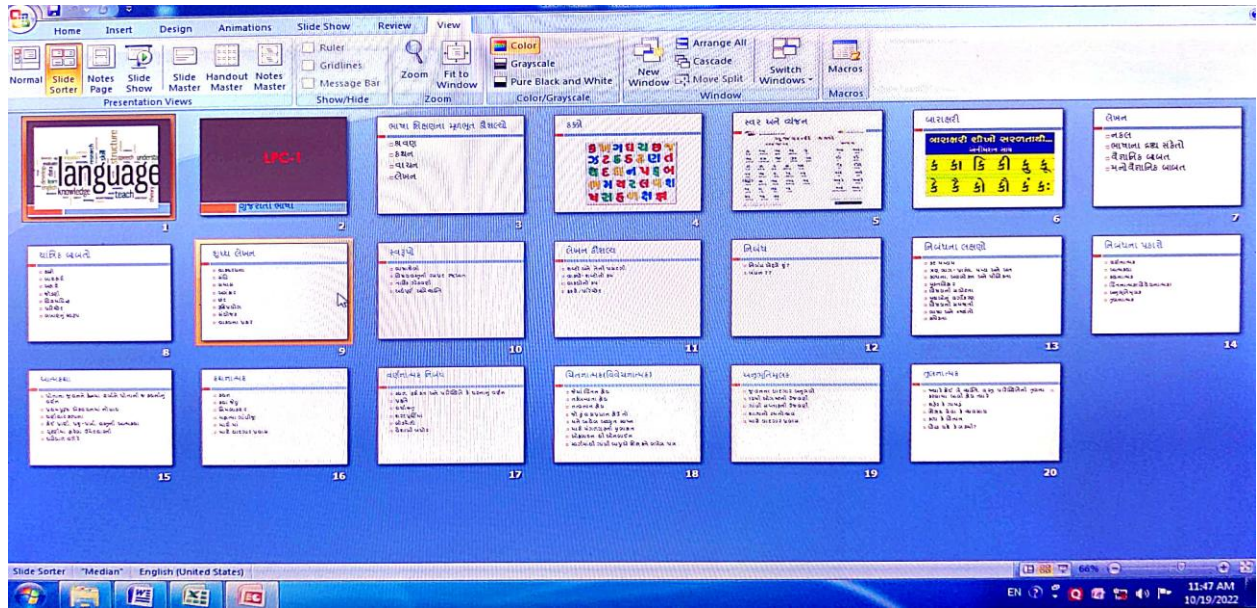
B.Ed. Sem-1 Psychology of Learner: PPT on Personality

DR. PARULBEN TANDEL
PRINCIPAL
College of Education
Kharod, Ta. Ankleshwar

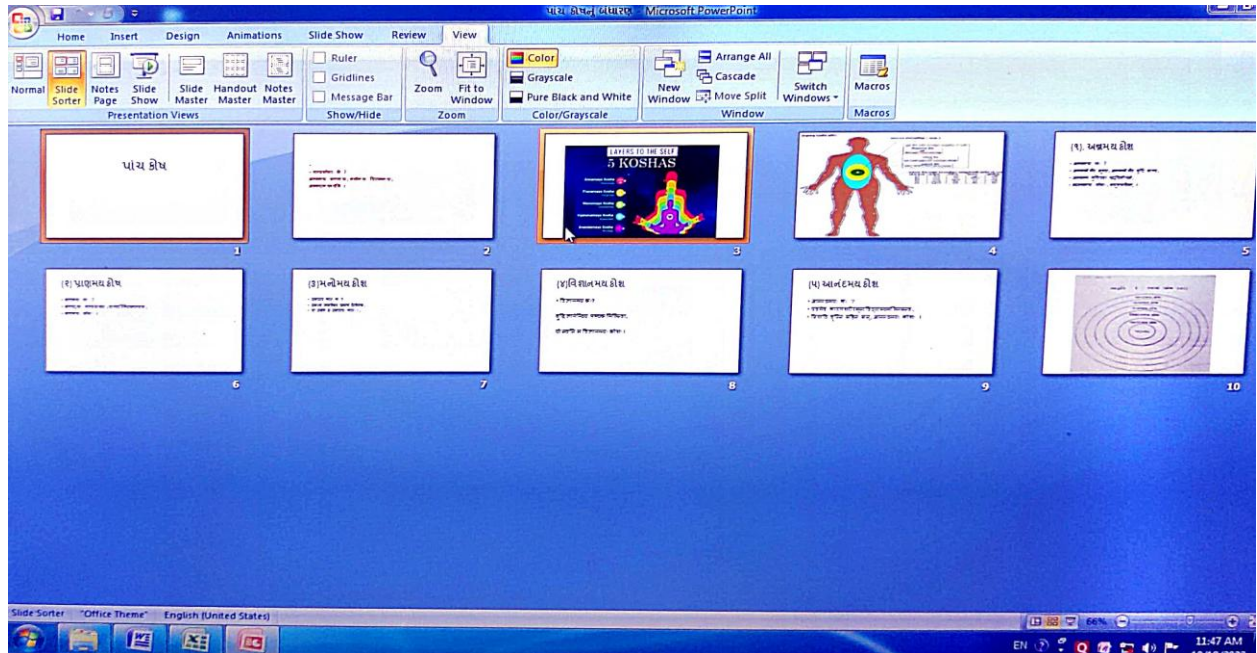
(13) Dr. Dharmi B. Patel

B.Ed. Sem-1 Gujarati Language: PPT on Writing Skill

(14) Dr. Dharmi B. Patel

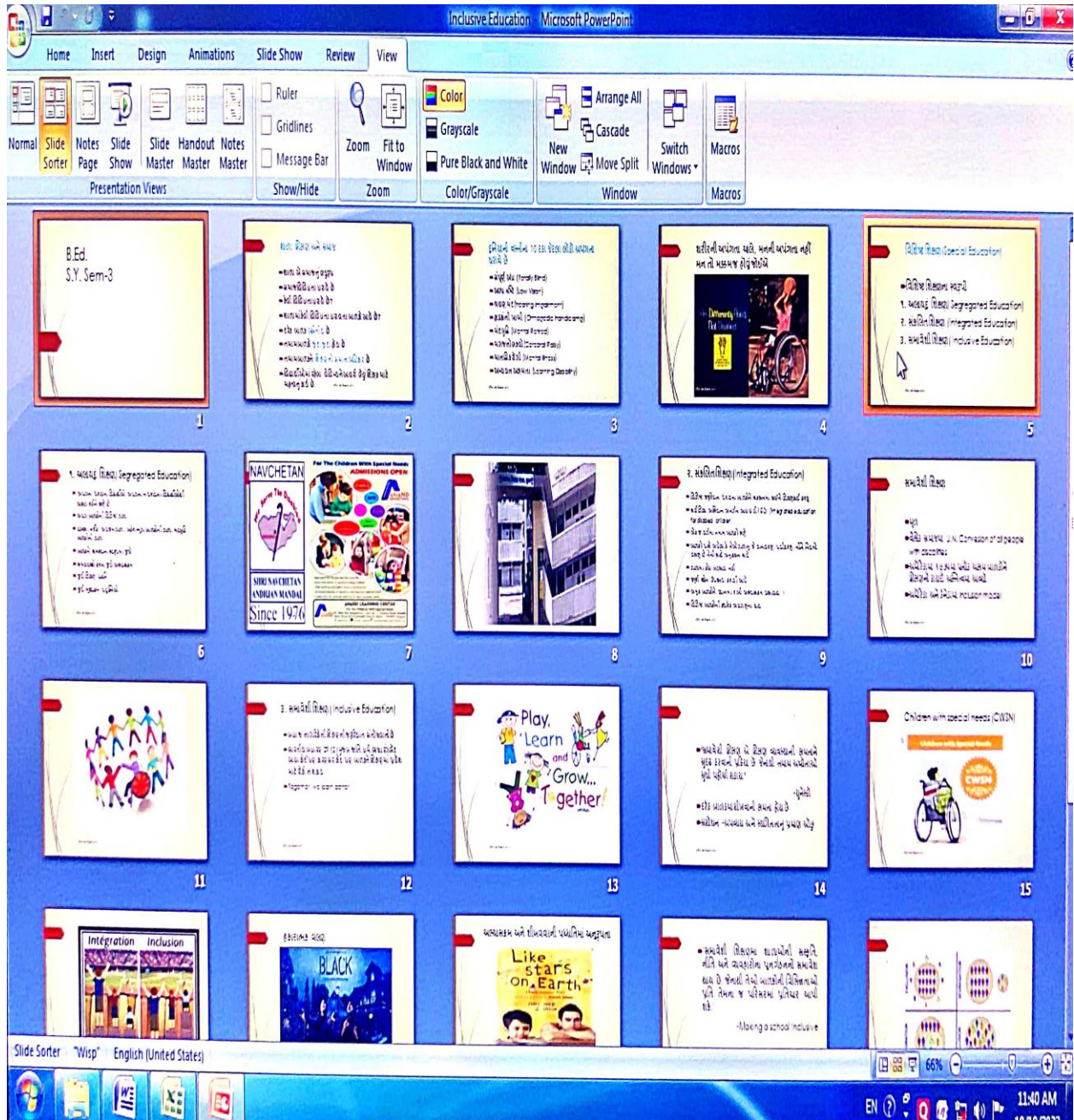
B.Ed. Sem-2 Developing the Self: PPT on Panchkosh Bandhan

DR. DHARMI B. PATEL
PRINCIPAL
College of Education
Kharod, Ta. Ankhivtor

(15) Dr. Dharmi B. Patel

B.Ed. Sem-3 Inclusive Education: PPT on Inclusive Education

DR. DHARMI B. PATEL
PRINCIPAL
College of Education
Kharod, Ta. Anand, Dist. Anand